

Dosarul nr. 2ra-1468/2019

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (P. Harmaniu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Iu. Cimpoi, A. Danilov, I. Secieru)

DECIZIE

27 noiembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Nicolae Craiu
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Gheorghe Străisteanu,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Străisteanu împotriva Ministerul Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Administrația Națională a Penitenciarelor privind constatarea faptului deținerii în stare de arest ilegal, în condiții inumane, degradante și compensarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Gheorghe Străisteanu și s-a menținut hotărârea din 13 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă :

La 06 decembrie 2016 Gheorghe Străisteanu a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului deținerii în stare de arest ilegal, în condiții inumane, degradante și compensarea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că prin sentința din 01 februarie 2007 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, a fost condamnat la 11 ani de închisoare cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis.

La 07 noiembrie 2016 a făcut cunoștință cu scrisoarea Ministerului Justiției al Republicii Moldova din 14 septembrie 2016, în care era indicat că în perioadele 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, iar în total 4 luni și 27 zile a fost deținut în stare de arest preventiv ilegal, în lipsa unei încheieri, hotărâri sau sentință judecătorească. Din acest considerent prezenta cerere de chemare în judecată este depusă în termen.

Astfel, timp de 4 luni și 27 zile a fost deținut în stare de arest ilegal în condiții inumane și degradante în Izolatorul de urmărire penală Strășeni și în Penitenciarul nr.13 din Chișinău.

Gheorghe Străisteanu a solicitat constatarea faptului deținerii în stare de arest ilegal, în condiții inumane și degradante în perioadele 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, iar în total 4 luni și 27 zile, cu compensarea prejudiciului moral cauzat prin încălcări pretinse estimat la suma de 73 000 de lei.

Prin încheierea din 22 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani s-a scos de pe rol cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghe Străisteanu, pe motivul neprezentării reclamantului Gheorghe Străisteanu în ședința de judecată, fiind citat legal.

Prin decizia din 20 iunie 2017 a Curții de Apel Chișinău s-a admis recursul lui Gheorghe Străisteanu, s-a casat încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 22 martie 2017, cu restituirea cauzei în prima instanță Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani pentru examinarea în fond în aceeași componentă.

Prin încheierea din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare (f.d. 141, vol.I).

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 20 decembrie 2017, s-a admis integral cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghe Străisteanu.

S-a constatat faptul deținerii lui Gheorghe Străisteanu în arest în condiții inumane și degradante în perioada 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, în total 4 luni și 27 zile.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Gheorghe Străisteanu cu titlu de prejudiciu moral suma de 73 000 de lei, pentru detenție în condiții inumane și degradante timp de 4 luni și 27 zile.

Pentru a decide astfel, instanța de fond a stabilit că prin probele prezentate de către Gheorghe Străisteanu s-a confirmat aflarea acestuia în instituția penitenciară în perioadele de timp: 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, în lipsa căruia act procedural și în condiții inumane și degradante.

Totodată, în temeiul art. 1422 și 1423 Cod civil, instanța a concluzionat și referitor la temeinicia cerinței lui Gheorghe Străisteanu privind încasarea prejudiciului moral, dat fiind faptul că, în perioada de detenție, acesta a fost deținut în Penitenciar, fără a fi emis vreun act procedural privind aplicarea măsurii preventive, ceea ce duce la existența unei bănuieli rezonabile că dînsul a avut de suferit psihologic și moral, disconfort provocat de necesitatea apărării drepturilor sale, precum și statutul social al acestuia în perioada de detenție. Instanța a considerat că încasarea prejudiciului moral în mărime de 73 000 de lei, este corespunzător și proporțional față de suferințele morale cauzate lui Gheorghe

Străisteanu în rezultatul deținerii în lipsa unui act procedural privind aplicarea măsurii preventive într-o instituție penitenciară, în condiții necorespunzătoare.

Prin decizia din 27 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-au admis apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Departamentul Instituțiilor Penitenciare (succesor în drepturi Administrația Națională a Penitenciarelor) și s-a casat hotărârea din 20 decembrie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, restituind cauza la rejudecare în Judecătoria Chișinău, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a conchis că prima instanță a soluționat cauza, cu încălcarea procedurii de citare legală a intervenientului accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare (succesor în drepturi Administrația Națională a Penitenciarelor), fapt ce reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural și a dreptului de acces la justiție a persoanei interesate.

Prin hotărârea din 13 decembrie 2018 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Străisteanu, ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție.

Prin decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Gheorghe Străisteanu și s-a menținut hotărârea din 13 decembrie 2018 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

La 17 aprilie 2019 Gheorghe Străisteanu a declarat recurs în temeiul art.432 alin. (2) lit. a)–c), alin. (3) lit. b) Cod de procedură civilă, și anume instanțele nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea, cât și s-au admis alte încălcări care constituie temei de declarare a recursului. A solicitat casarea deciziei din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 13 decembrie 2018 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În susținerea și motivarea recursului a indicat că inițial Curtea de Apel Chișinău a restituit cauza spre rejudecare, indicând doar că nu a fost atras în proces Administrația Națională a Penitenciarelor, iar Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani a respins cererea precum că a fost depusă cu omiterea termenului de prescripție, pe când la acest capitol Curtea de Apel Chișinău a decis că acțiunea este înaintată în termen.

A menționat că analizând actele instanțelor ierarhic inferioare recurentul a constatat că acestea sunt emise ilegal, contrar prevederilor legislației naționale și internaționale. Astfel, dânsul a prezentat probe ce confirmă faptul că anume la 07 noiembrie 2016 a aflat că pe o perioadă de 4 luni și 27 zile a fost deținut în arest preventiv ilegal, în lipsa unei încheieri, hotărâri, sentințe judecătorești, fapt confirmat prin scrisoarea Ministerului Justiției din 14 septembrie 2016. Deci, cererea de chemare în judecată din 06 decembrie 2016 a fost depusă în termenul stabilit de lege, 3 ani de la data când a aflat, când a cunoscut. Alte probe care ar demonstra contrariul părțile dosarului nu au prezentat, declarând doar că dosarul penal nr.1-23/2007 din 01 februarie 2007, la care urma să fie anexate încheierile judecătorești și mandatele de arest, dacă au fost emise a dispărut și nu-l pot găsi.

A invocat că în temeiul art. 5 din Legea nr.1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Potrivit art.272 Cod civil, dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului, iar în acțiunile privind răspunderea delictuală, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască paguba și pe cel care răspunde de ea. Astfel, doar la 07 noiembrie 2016 dânsul a aflat informația privind deținerea în arest preventiv ilegal, ca rezultat cererea de chemare în judecată a fost înaintată în termenul stabilit de lege de 3 ani.

A specificat că i-a fost încălcat grav dreptul fundamental la un proces echitabil prevăzut de Constituția Republicii Moldova și Convenția Europeană, încălcare care cade sub incidența art. 6 alin. CEDO și a Legii nr.1545 din 25 februarie 1998. Totodată la caz sunt aplicabile prevederile art.1405 Cod civil, și anume răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Ambele instanțe de judecată au interpretat eronat prevederile legii, nu au aplicat direct prevederile Constituției și Convenției Europene, și ca rezultat au emis hotărâri judecătorești ilegale.

A precizat că mărimea prejudiciului moral cauzat și solicitat în cererea de chemare în judecată este cu mult mai mică decât mărimea sumelor oferite de CEDO în cauze similare decise împotriva Moldovei.

Consideră că hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 13 decembrie 2018 și decizia Curții de Apel Chișinău din 19 martie 2019, nu corespund cerințelor art. 241 alin. (5) Cod de procedură civilă, în ele fiind făcută trimitere vădit eronat la prevederile legii precum că termenul de depunere a prezentei acțiuni civile curge din 01 februarie 2007.

Prin urmare, instanțele au ignorat toate probele, prevederile legislației în vigoare, inclusiv și recomandările CEDO, care prevăd expres că hotărârea judecătorească se pronunță în numele Legii, trebuie să fie legală, întemeiată și să conțină răspunsuri la toate pretențiile, ceea ce în cazul dat nu s-a respectat.

La 19 iulie 2019, intimatul Administrația Națională a Penitenciarelor a depus referință în întâmpinarea recursului, solicitând respingerea acestuia, așa cum actele judecătorești contestate sunt legale și întemeiate, fiind apreciată corect tardivitatea acțiunii.

În procedura de filtru, prevăzută de articolul 440 alin. (2) Cod de procedură civilă, completul de judecată a constatat că obiectul prezentei cereri se referă la decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Recursul a fost formulat de către Gheorghe Străisteanu, subiectul căruia i s-a conferit dreptul de a declara recurs împotriva actului de dispoziție a instanței de apel, în baza art. 430 lit. a) Cod de procedură civilă. În același timp, materialele cauzei confirmă că cererea nu a fost examinată anterior.

Cu privire la termenul de declarare a recursului, completul de admisibilitate a stabilit că Gheorghe Străisteanu la 17 aprilie 2019 a declarat recurs împotriva deciziei din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău. Prin urmare, cererea a fost înregistrată în limitele temporale prevăzute la articolul 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, care prevede că recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) Cod de procedură civilă, instanța de judecată nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept de ordine publică specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, Gheorghe Străisteanu nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

În aceeași ordine de idei, completul de filtru a verificat esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurentului referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Pe baza celor analizate, prin încheierea din 14 august 2019 a Curții Supreme de Justiție, cererea menționată mai sus s-a considerat admisibilă pentru examinarea în fond.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. În realitate, opiniile lor vizează aspecte juridice tehnice care nu implică nicio revizuire a faptelor care ar putea necesita o audiere publică (a se vedea Mutu și Pachstein vs Elveția, 2 octombrie 2018, parag. 187).

Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurentul și intimații au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Cu titlu subsidiar, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, Eriksson vs Suedia, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, Pönkä vs Estonia, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34, decizia nr. 95 din 19 decembrie 2016 a Curții Constituționale, parag. 26 – 27).

Verificând decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 13 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în limitele controlului de legalitate, în raport de criticele invocate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune respingerea recursului, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurente, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza García Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

În conformitate cu articolul 432 alin. (2) lit. a), c) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și c) a interpretat în mod eronat legea. De asemenea, săvârșirea altor încălcări decât cele

indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Colegiul lărgit notează că prima instanță a respins acțiunea înaintată de Gheorghe Străisteanu ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție, fără a examina fondul cauzei, soluție menținută prin decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău. Astfel, părțile au opinii diferite cu privire la faptul dacă acțiunea înaintată de Gheorghe Străisteanu a fost depusă cu respectarea termenului de 3 ani prevăzut de art. 5 alin. (2) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545-XIII din 25.02.1998, și anume că cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului. Referitor la acest aspect recurentul Gheorghe Străisteanu invocă suplimentar și prevederile art. 272 alin. (1), (4) Cod civil, din conținutul căruia reiese că dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat despre încălcarea dreptului, iar termenul extinctiv în acțiunile privind răspunderea delictuală începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut paguba și pe cele care răspunde de ea.

Astfel, Gheorghe Străisteanu invocă că a aflat doar la 07 noiembrie 2016 că a fost deținut în arest preventiv ilegal, în lipsa unei încheieri, hotărâri, sentințe judecătorești, fapt confirmat prin scrisoarea Ministerului Justiției din 14 septembrie 2016, iar la 06 decembrie 2016 a depus cererea de chemare în judecată în termenul stabilit de lege.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile în acord cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

În speță, prin sentința din 01 februarie 2007 a Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău, Gheorghe Străisteanu a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 195 alin. (2) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsă cu închisoare pe un termen de 11 ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis. Termenul ispășirii pedepsei a-l considera de la 01 februarie 2007, cu includerea în acest termen a timpului aflării lui sub arest pe dosarul dat în perioada 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 17 noiembrie 2005 și 30 august 2006–28 noiembrie 2006 (f.d.10-11, vol.I).

Prin decizia din 08 iulie 2010 a Curții de Apel Chișinău, menținută prin decizia din 04 iulie 2011 a Curții Supreme de Justiție, sentința din 01 februarie 2007 a Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău a fost casată parțial, rejudecată și pronunțată o nouă hotărâre, prin care Gheorghe Străisteanu a fost achitat pe art. 195 alin. (2) Cod penal, din motivul că fapta nu a fost săvârșită de inculpat (f.d. 102-118, vol.I).

Prin răspunsul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr.5/S-2031 din 14 septembrie 2016, adresat lui Gheorghe Străisteanu, s-a comunicat că Gheorghe Străisteanu a fost deținut în Penitenciarul nr.13 Chișinău în următoarele perioadele de timp: 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005; 26 septembrie 2006 – 28

noiembrie 2006; 01 februarie 2007 – 08 noiembrie 2007; 15 noiembrie 2007 – 13 iulie 2010 (f.d. 12, vol.I).

Prin răspunsul Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr.5/6286 din decembrie 2016, s-a comunicat lui Gheorghe Străisteanu informația privind perioadele de deținere a acestuia în Penitenciarul nr.13 Chișinău potrivit datelor de evidență ale sistemului penitenciar. Totodată recurentul a fost înștiințat că dosarul personal pe numele lui a fost nimicit, iar datele din răspuns au fost preluate din fișa de evidență a dosarului ce se păstrează în arhiva Penitenciarului nr.13 Chișinău (f.d. 53-54, vol.I).

Invocând lipsa actelor judecătorești prin care s-ar fi dispus aplicarea arestului în privința sa, Gheorghe Străisteanu a cerut instanțelor de judecată constatarea faptului deținerii în stare de arest ilegal, în condiții inumane și degradante în perioadele 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, iar în total 4 luni și 27 zile, cu compensarea prejudiciului moral cauzat prin încălcări pretinse estimat la suma de 73 000 de lei.

Instanța de recurs învederează că, atât prima instanța, cât și instanța de apel, fiind investite cu judecarea prezentei pricini, au hotărât că cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghe Străisteanu este depusă cu omiterea termenului de prescripție și au respins acțiunea, după caz, au respins cererea de apel.

Cu privire la fond, instanța de apel a preluat motivarea primei instanțe.

La această etapă, instanțele ierarhic inferioare au stabilit că Gheorghe Străisteanu a omis termenul de prescripție la depunerea acțiunii, atât în partea pretenției de constatare a faptului deținerii în stare de arest ilegal în perioadele menționate, cât și în partea pretenției de constatare a faptului deținerii în condiții inumane și degradante, omițând în același timp să solicite repunerea în termenul de adresare în instanță în modul stabilit în conformitate cu art. 116 Cod de procedură civilă și conform art. 279 alin. (2) Cod civil, fapt care a determinat adoptarea soluției de respingere a acțiunii pe motivul omiterii termenului de prescripție, fără judecarea fondului.

Instanța a menționat că convingerea lui Gheorghe Străisteanu precum că s-a adresat cu prezenta acțiune în interiorul termenului de prescripție este eronată, or termenul de prescripție în cazul dat nu se calculează de la 07 noiembrie 2016, când reclamantul a pretins că a făcut cunoștință cu scrisoarea Ministerului Justiției nr.5/S-2031 din 14 septembrie 2016, dar de la data nașterii dreptului la acțiune (data când reclamantul trebuia să afle despre încălcarea dreptului), și anume din fiecare zi din perioadele 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007, atât pentru pretenția de constatare a faptului deținerii în stare de arest ilegal, cât și pentru pretenția de constatare a faptului deținerii în condiții inumane și degradante.

Instanța a constatat că termenul de prescripție a expirat la expirarea perioadei de 3 ani la fiecare zi din perioadele menționate (de exemplu pentru data de 20 iulie 2005 la 20 iulie 2008; pentru 21 iulie 2005 la 21 iulie 2008, ... pentru 15 noiembrie 2007 la 15 noiembrie 2010), iar prezenta cerere de chemare în judecată a fost depusă abia la data de 06 decembrie 2016. Totodată în cadrul examinării cauzei civile părțile

au solicitat respingerea cererii de chemare în judecată ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție.

Instanțele ierarhic inferioare și-au întemeiat soluția reieșind din prevederile art. 267 alin. (1), 271, 272 alin. (1), 279 alin. (1), (2) Cod civil (în redacția legii în vigoare până la 01.03.2019) și art. 5 alin. (2) din Legea nr.1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Împotriva acestor raționamente juridice, Gheorghe Străisteanu a susținut că instanțele de judecată nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, la caz art. 10 Cod de procedură penală, art. 24 din Constituția R. Moldova, art. 3 CEDO, cât și a interpretat în mod eronat legea, în special prevederile legale care se referă la termenul de prescripție, or dânsul a aflat despre încălcarea drepturilor sale la 07 noiembrie 2016, atunci și a apărut dreptul la acțiune și dreptul la repararea prejudiciului. Prin urmare cererea de chemare în judecată a fost depusă la 06 decembrie 2016 în termenul prevăzut de 3 ani, începutul termenului de prescripție fiind data de 07 noiembrie 2016.

În apărarea sa, intimatul Ministerul Justiției al R. Moldova nu a prezentat referință cu indicarea argumentelor aferente recursului, însă reprezentantul Administrației Naționale a Penitenciarelor a reiterat argumentele invocate și pe parcursul examinării cauzei. Totodată, intimatul a menționat că înaintarea cererii de chemare în judecată abia la 07 noiembrie 2016 este o situație ce indică asupra omiterii de către Gheorghe Străisteanu a termenului de prescripție pentru apărarea dreptului încălcat, iar o atare lipsă de diligență este sancționată de lege prin stingerea elementului de protecție juridică a dreptului pretins lezat.

Pornind de la argumentele recurentului și intimatului, instanța de recurs va raporta circumstanțele prezentate mai sus la normele de drept material în redacția caracteristică perioadei în vigoare la data faptelor. Astfel, litigiul se va axa pe prevederile Codului civil în redacția legii până la republicarea din 1 martie 2019.

În plus, instanța de judecată va trebui să se asigure că în cazul de față Curtea de Apel Chișinău a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, în contrast, *Lebedinschi vs Moldova*, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; *Nichifor vs Moldova*, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31).

Conform art. 267 alin. (1) Cod civil, termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

Conform art. 5 din Legea nr.1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Conform art. 271 Cod civil, acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă pînă la încheierea dezbaterilor

în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.

În astfel de circumstanțe, Colegiul judiciar este de părere că instanțele ierarhic inferioare au stabilit just că în speța dată, termenul de prescripție nu se calculează din data de 07 noiembrie 2016, când recurentul pretinde că a făcut cunoștință cu scrisoarea Ministerului Justiției al R.Moldova nr.5/S-2031 din 14 septembrie 2016, dar de la data nașterii dreptului la acțiune, și anume din fiecare zi din perioadele invocate de către Gheorghe Străisteanu, precum că s-ar fi aflat în arest ilegal, fără vreun careva temei și act juridic. Astfel termenul de prescripție a expirat la expirarea perioadei de 3 ani la fiecare zi din perioadele 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007. Același termen de prescripție are aplicare raportat și la pretenția de constatare a faptului deținerii sale în condiții inumane și degradante, cât și referitor la cerința subsecventă privind compensarea prejudiciului moral cauzat prin încălcările pretinse estimat la suma de 73 000 de lei.

Reieșind din prevederile art. 279 Cod civil, în cazuri excepționale, dacă instanța de judecată constată că termenul de prescripție extinctivă nu este respectat datorită unor împrejurări legate de persoana reclamantului, dreptul încălcat al persoanei este apărât.

Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât dacă partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea unui termen de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de prescripție.

La caz instanțele ierarhic inferioare, corect au reținut că Gheorghe Străisteanu nu a invocat și argumentat ca fiind incidente la caz prevederile art. 279 alin. (1) Cod civil.

Prin urmare instanțele ierarhic inferioare stabilind că Gheorghe Străisteanu a omis termenul de prescripție la depunerea prezentei cereri de chemare în judecată, omițând în același timp să solicite repunerea în termenul de adresare în instanță în modul stabilit în conformitate cu art. 116 Cod de procedură civilă și conform art. 279 alin. (2) Cod civil, corect au adoptat soluția de respingere a acțiunii pe motivul omiterii termenului de prescripție, fără a se expune referitor la fondul cauzei. Or, atunci când instanța de judecată va respinge acțiunea în temeiul unei explicații procedurale, hotărârea nu va conține concluzii ce țin de soluționarea fondului nemijlocit.

Argumentul recurentului Gheorghe Străisteanu, precum că anume la 07 noiembrie 2016 dânsul a aflat în baza scrisorii Ministerului Justiției al R.Moldova că în perioada 20 iulie 2005 – 18 august 2005, 19 august 2005 – 22 septembrie 2005; 22 septembrie 2005 – 17 noiembrie 2005, 30 august 2006 – 26 septembrie 2006; 08 noiembrie 2007 – 15 noiembrie 2007 a fost deținut în arest preventiv ilegal, în lipsa unei încheieri, hotărâri, sentințe judecătorești, și că anume de la această dată a apărut dreptul la repararea prejudiciului și a început a curge termenul de prescripție, instanța de recurs îl va respinge ca neîntemeiat, or Codul de procedură penală oferă persoanelor cu statut de bănuț, învinuit și inculpat o serie de drepturi, de care aceștia pot face uz, inclusiv să primească de la organul de urmărire penală informații în scris despre drepturile de care dispune; în caz de reținere, să primească consultație juridică

din partea apărătorului; din momentul punerii sub învinuire, să aibă asistența unui apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat; să ia cunoștință de procesele-verbale ale acțiunilor procesuale; să ia cunoștință de materialele trimise în judecată pentru confirmarea arestării sale; după terminarea urmăririi penale, să ia cunoștință de toate materialele cauzei și să noteze din ele datele necesare, să înainteze cereri de completare a urmăririi penale; să participe la judecarea cauzei în primă instanță și în ordine de apel; să fie informat de către organul de urmărire penală despre toate hotărârile adoptate care se referă la drepturile și interesele sale.

Conform art. 177 alin. (3) Cod de procedură penală, copia de pe încheierea privind aplicarea măsurii preventive se înmânează neîntârziat persoanei față de care se aplică măsura preventivă. Persoanei i se comunică în limba pe care o înțelege motivele aplicării față de ea a măsurii preventive și, totodată, i se explică modul și termenul de atac al acesteia.

Având în vedere cele indicate supra, Colegiul evidențiază că Gheorghe Străisteanu, beneficiind de serviciile unui avocat, avea acces nelimitat la materialele dosarului penal care s-a finalizat cu pronunțarea sentinței din 01 februarie 2007 de către Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, cunoștea toate actele procesuale emise în privința sa, reieșind din dreptul său legal de a le contesta. Prin urmare nu poate fi apreciată ca credibilă poziția recurentului că a aflat despre ilegalitatea arestului în privința sa, cât și deținerea în condiții inumane și degradante, abia la 07 noiembrie 2016.

Pe această cale, Colegiul judiciar subliniază că nu atestă nici un motiv să se abată de la concluziile din decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 13 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani. Astfel, instanțele de judecată au respins, în mod legal, acțiunea ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție și, după caz, cererea de apel formulată de către Gheorghe Străisteanu.

Deopotrivă cu cele menționate, raționamentele de fapt și de drept ale deciziei instanței de apel au fost expuse detaliat. Totuși, pentru a nu ignora observațiile recurentului și circumstanțele speciale ale cauzei (a se vedea, în contrast, *Bochan vs Ucraina*, 3 mai 2007, parag. 84), instanța de judecată a reexaminat problema de drept și a fost de acord cu raționamentul instanței de apel, care a fost completat în faza de recurs pentru a înlătura orice dubiu cu privire la legalitatea actelor judecătorești. În esență, punctul de vedere al recurentului Gheorghe Străisteanu oferit în această fază nu a putut modifica concluziile anterioare (a se vedea *Ruminski vs Suedia*, 2 mai 2017, parag. 32 – 33).

Prin urmare, observațiile recurentului au fost ascultate, iar instanțele de judecată au răspuns la toate argumentele esențiale ale cauzei (a se vedea deciziile de inadmisibilitate în cauzele *Victor Harovschi vs Moldova*, 18 noiembrie 2008; *Fundația pentru Copii Speranța vs Moldova*, 17 octombrie 2017 sau *Calancea și alții vs. Moldova*, 6 februarie 2018, parag. 20, 34 – 35).

Având în vedere problemele de drept ridicate în speță, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că instanța de apel a aplicat și a interpretat corect normele de drept pertinente cauzei, iar argumentele recurentului nu sunt justificate, în consecință se va respinge recursul avansat de către Gheorghe Străisteanu.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către Gheorghe Străisteanu.

Se menține decizia din 19 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Gheorghe Străisteanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Administrația Națională a Penitenciarelor privind constatarea faptului deținerii în stare de arest ilegal, în condiții inumane, degradante și compensarea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Oleg Sternioală

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Nicolae Craiu

Victor Burduh